

Om ons klimaat kun je niet heen!

Waterschap Vallei en Veluwe

2019-2023

Om ons klimaat kun je niet heen!

Geachte lezer,

Om het klimaat kun je niet heen!

Inmiddels een breed gedragen visie, ook gelukkig binnen het CDA. We hebben er wel lang over gedaan, maar we zien nu toch de noodzaak in van meer aandacht voor ons klimaat. Daarbij heeft dat klimaat ons m.n. in 2018 overigens goed geholpen: in januari zeer hoge waterstanden in de rivieren en vervolgens een uitzonderlijk droge zomer met lage waterstanden in diezelfde rivieren.

Ons Waterschap probeert al enige tijd in te spelen op de uitdagingen, die deze klimaatsverandering met zich brengt. Onze medewerkers zijn niet meer alleen maar gericht op het zo snel mogelijk afvoeren van water, maar richten zich steeds meer op het juist zo lang mogelijk vasthouden van water.

Van "spuien naar sparen" is daarbij het uitgangspunt. Dat vereist innovatie in denken en de daarvoor benodigde kennis op de juiste plaats in de praktijk toe te passen.

Gelukkig heeft het Algemeen Bestuur van Vallei & Veluwe in de afgelopen bestuursperiode de mogelijkheden geboden om onze medewerkers daartoe in positie te brengen. Die lijn wil het CDA graag doorzetten en dit programma is daarop gebaseerd. Wij hopen hiermee een consistente lijn uit te zetten voor de toekomst. Het CDA is een landelijk georganiseerde politieke partij en daar hebben we veel baat bij. Hierdoor kunnen wij onze voornemens voor het Waterschap afstemmen met overige overheden, zoals Rijk, Provincies en Gemeenten. Die onderlinge samenhang stelt ons tevens in staat om naast afstemmen in het kader van grensontkennend denken sneller tot noodzakelijke uitvoering over te gaan.

Immers, om het klimaat kun je niet heen!

Roel Kremers, lijsttrekker

Inhoudsopgave

Inleiding

1. De CDA-uitgangspunten
2. Veilig water
3. Schoon water
4. Voldoende water
5. Duurzaamheid
6. Betaalbaarheid en organisatie
7. Regionale aandachtspunten

Inleiding

Rentmeesterschap is de basis voor het handelen van het CDA in het waterschapsbestuur. Vanuit een besef van verbondenheid tussen de generaties voelt het CDA zich geroepen tot zorg voor goed waterbeheer, voor de toekomst van onze kinderen en de wereld waarin zij dan leven. Water is essentieel voor leven. Voor inwoners, ondernemers, maar ook voor de flora en fauna. Daarnaast is het van belang dat het water schoon is. Niet alleen voor het waterleven, maar ook voor ons dagelijks gebruik van water en het verbouwen van voedsel. Het waterschap is Nederlands oudste vorm van bestuur. De noodzaak van samenwerking stond eeuwenlang voorop. Zonder die samenwerking houdt niemand droge voeten in onze Nederlandse waterdelta.

Inwoners

Het CDA vindt het belangrijk dat de waterschappen open in de samenleving staan. Wij willen een waterschap dat ruimte geeft aan de deskundigheid en betrokkenheid van inwoners en dat gebruik maakt van de innovatieve kennis van bedrijven en instellingen.

Leidend principe voor het CDA is de verantwoordelijkheid zo laag mogelijk in de samenleving te leggen, dat geldt ook voor de zorg om ons water. Het CDA doet dan ook een appèl op de inwoners om zelfverantwoordelijkheid te nemen voor de zorg voor het water in de eigen leefomgeving. Zo wordt water in een groene tuin langer vastgehouden en zorgt zo'n tuin ook voor verkoeling bij hitte. Ook de kwaliteit van het water maken we samen. Bij (her)ontwikkelingen van gebieden wil het CDA de mogelijkheden voor bewegen, recreëren en sporten in de buitenruimte bevorderen.

Klimaat

Het waterschap streeft naar permanente verduurzaming bij de uitoefening van haar kerntaken. Waterschappen zijn dé partner van het kabinet als het gaat over klimaatadaptatie, circulaire economie en energietransitie. Meer dan voorheen is samenwerking en afstemming met gemeenten, provincies, bedrijfsleven, agrariërs en inwoners noodzakelijk om maatregelen inzichtelijk en uitvoerbaar te maken. Tot de kerntaken behoren ook maatregelen om de gevolgen van de klimaatveranderingen op te vangen. Denk hierbij aan meer neerslag, periodes van droogte, storm, opwarming van de aarde, maar ook veenoxidatie door bodemdaling en de gevolgen van mijnbouw.

Bestuurlijk

Het waterschap is geen geïsoleerd bestuurlijk orgaan dat zich alleen richt op haar kerntaken, zoals veiligheid, voldoende en schoon water voor natuur, landbouw en recreatie. Het veranderende klimaat eist nu en in de toekomst meer ruimte voor water. Deze uitdagingen vragen meer dan ooit om samenwerking tussen inwoners, maatschappelijke verbanden en andere overheden. Niet morgen, maar vandaag! Goed waterbeheer door de functionele overheid is daarbij cruciaal. Daarom staat het CDA meer dan ooit achter de waterschappen.

Innovatie moet een permanente plek krijgen in het werk van het waterschapsbestuur.

Erfgoed

Als oudste vorm van bestuur in Nederland hebben de waterschappen een eeuwenoude historie. Historie die gekoesterd moet worden en waar we zuinig op moeten zijn. Bij nieuwe wateropgaven door klimaatveranderingen kunnen waar mogelijk oude watersystemen inspiratie bieden voor oplossingen. Behoud van waterschapserfgoed kan eveneens bijdragen aan het vertellen van 'het verhaal van het waterschap' en zo het waterbewustzijn onder onze inwoners versterken. Het CDA pleit voor het instellen van de waterschapserfgoedstatus conform een rijks- of gemeentelijke monumentenstatus.

Water over de grens

Nederland heeft als benedenstrooms gelegen land bij uitstek belang bij een aanpak van waterproblemen in grensoverschrijdende stroomgebieden. Regionaal waterbeheer langs de grenzen van ons land vraagt dan ook nadrukkelijk om grensoverschrijdende afstemming en samenwerking. Schoon water in de grensoverschrijdende rivieren en waterlopen, hoogwaterbescherming voor Nederlandse inwoners in de regionale riviersystemen, maar ook de uitdagingen van de klimaatverandering moeten de waterschappen oppakken samen met de Duitse en Belgische partners. Denk hierbij aan het waarborgen van veiligheid en voorkomen van overlast bij hoogwatersituaties. De toenemende perioden van droogte en watertekorten vragen om nieuwe oplossingen en een

Waterschap Vallei en Veluwe – Om ons klimaat kun je niet heen!

gebiedsgerichte aanpak op stroomgebieds-niveau, waarbij de landsgrens geen belemmerende factor mag zijn.

Internationale samenwerking

Het CDA vindt het belangrijk dat waterschappen hun eigen kennis en expertise delen met andere landen om het waterbeheer aldaar op orde te krijgen. Ook biedt zij noodhulp in geval van rampen. De waterschappen worden hierin financieel ondersteund door het Rijk. De waterschappen leren hier ook zelf van en vergroten zo de eigen innovatiekracht. Voor medewerkers is het een kans om in een andere context nieuwe ideeën en ervaringen op te doen, waar het eigen waterschap weer van profiteert. Het maakt het Waterschap ook tot een aantrekkelijke werkgever, zeker voor jonge mensen.

Het Waterschap Vallei en Veluwe ligt in de provincies Gelderland en Utrecht en de volgende gemeenten maken geheel of gedeeltelijk deel uit van het werkgebied:

- Apeldoorn
- Amersfoort
- Arnhem
- Baarn
- Barneveld
- Brummen
- Bunschoten
- De Bilt
- Deventer
- Ede
- Eemnes
- Elburg
- Epe
- Ermelo
- Harderwijk
- Hattem
- Heerde
- Leusden
- Nunspeet
- Nijkerk
- Oldebroek
- Olst-Wijhe
- Putten
- Renkum
- Rheden
- Renswoude
- Rhenen
- Rozendaal
- Soest
- Utrechtse Heuvelrug
- Veenendaal
- Voorst
- Wageningen
- Woudenberg
- Zeist
- Zutphen

Belangrijkste feiten en cijfers Waterschap Vallei en Veluwe:

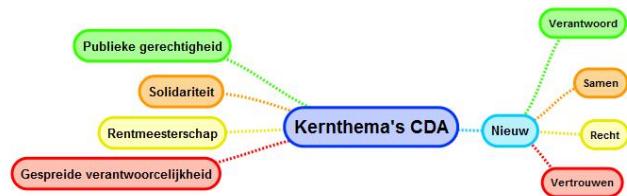
- 245.644 hectare
- Omtrek van 273 kilometer
- 1.1 miljoen inwoners
- De primaire en regionale waterkeringen hebben samen een lengte van 248 kilometer
- 2.172 stuwen
- 70 vispassagepunten
- 22 gemalen
- 4 steunpunten
- 16 rioolwaterzuiveringen

1. De CDA-uitgangspunten

1.1. Niet morgen, maar vandaag beginnen met de uitdagingen van de klimaatverandering

Als goed rentmeester over onze aarde is het belangrijk goed om te gaan met grondstoffen die we uit de bodem halen. Om te voorkomen dat deze grondstoffen uitgeput raken, wil het CDA-grondstoffen die nu verloren gaan terugwinnen en het gebruik daarvan verminderen.

De klimaatverandering gaat sneller dan verwacht. De droogte en de hoosbuien die voorspeld waren voor over 30 jaar doen zich nu al voor. Het CDA wil dat waterschappen samen met andere overheden de gevolgen van die klimaatverandering op vangen.

Elk waterschap in Nederland wordt binnen de kortst mogelijke tijd energieneutraal

1.2. Het CDA gaat zorgvuldig om met Waterschapsbelastingen

Waterschappen hebben vanwege de directe belastinginning een unieke positie. Daarom pleit het CDA voor betaalbaarheid van waterschapstaken en lage lasten voor inwoners. Die verantwoordelijkheid voelt het CDA naar haar kiezers en achterban. Dat heeft echter ook een keerzijde. Als je teveel op betaalbaarheid en goedkoopste oplossing focust dan loop je het risico dat je het echte probleem uit de weg gaat. Investeren leidt vaak tot meer economische potentie in een gebied, zodat deze weer worden terugverdiend.

1.3. De eeuwenoude noodzaak tot samenwerken blijft.

Het waterschap is duidelijk zichtbaar in de samenleving. De tijd dat het waterschap in de luwte kon blijven opereren is voorbij. Waterschappen moeten zelfstandig de taken in het waterbeheer oppakken. Het waterschap als zodanig hoeft niet te concurreren met andere opgaven in het publieke domein, maar kan deze aanvullen.

Samenwerking met alle relevante partners is cruciaal. De focus blijft gericht op de lange termijn en we durven daarbij ook naar onconventionele vormen van samenwerking te kijken. De focus van het waterschap ligt op het platteland, de stad, recreatie en natuur. Het is niet of-of, maar en-en. Ieder gebied kent zijn eigen vraagstukken. Om de verbinding goed te leggen wil het CDA-kennis en kunde voor waterbeheer in het stedelijk gebied verstevigen.

Het CDA heeft oog voor het culturele watererfgoed van de waterschappen.

1.4. De bestuursstijl van het waterschap is open en naar buiten gericht.

Het CDA werkt vanuit het mensbeeld dat wat goed is voor de ander, ook goed is voor jezelf. Dat betekent dat het waterschap altijd in samenspraak met betrokkenen en de omgeving haar taak wil uitvoeren. Bijvoorbeeld door als waterschap de waterveiligheidsopgave en de ruimtelijke inpassing samen met de omgeving te ontwerpen. Alleen dan kun je rekening houden met de karakteristieken van het gebied. Veranderingen moeten zo worden aangepakt dat die zich verbinden met de eigen waarden van de regio.

Daar waar inwoners taken zelf kunnen oppakken, wil het CDA dat stimuleren vanuit het zelforganiserend vermogen van de samenleving. Ontzorgen daar waar het moet; participatie en initiatieven daar waar het kan.

2. Veilig water

Het voorkomen of beperken van de gevolgen van overstromingen en wateroverlast is een kerntaak van het Waterschap. Hierbij is het Deltaprogramma Waterveiligheid het uitgangspunt. Versterking van onze dijken heeft voor het CDA dan ook de hoogste prioriteit. Hiermee vergroten we veiligheid van mensen en dieren, die achter de dijk wonen en leven, te garanderen. Veilige dijken zijn ook van groot belang voor de economie.

Het CDA vindt dat de komende jaren de focus van 'koste wat het kost voorkomen van overstromingen' meer moet verschuiven, daar waar dat kan, naar het opvangen van de gevolgen ervan. Van alleen maar investeren in dijkverzwaringen naar een meer natuurlijke inrichting van het landschap waarin water kan worden vastgehouden of zonder grote gevolgen kan overlopen. Dijkversterking in combinatie met meer ruimte voor water biedt meekoppelkansen voor andere functies zoals wonen, recreatie en natuur. Meerkosten worden gedragen door initiatiefnemers of andere overheden.

Het CDA wil de bewoners optimaal betrekken bij de inrichting van het gebied bij dijkverzwaringen. De dijk is van ons allemaal! Dit betekent dat het CDA recreatief medegebruik ten volle wil benutten waar mogelijk. Bijvoorbeeld met het uitvoeren van het oever- en kaderprogramma in de Kaderrichtlijn Water-inrichtingsmaatregelen.

Mede als gevolg van toenemende stormen is de natuurlijke uitstroom via de rivieren en uitwaterende sluizen niet meer voldoende gegarandeerd. De afgelopen jaren zien we hierdoor in toenemende mate dat de grote uitwaterende gemalen worden ingezet om het overtollig water richting zee af te voeren. Er dient daarom meer focus te liggen op het bergen van water, waarbij landbouwgrond ontzien wordt. Ook dient de capaciteit van het gemaal Terwolde op orde te worden gebracht.

Zo werkt het CDA aan een veerkrachtig en robuust watersysteem dat toekomstbestendig is. Dat wil zeggen dat het watersysteem de gevolgen van klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling aan kan. Wij zien erop toe dat het Waterschap de dijken op een verantwoorde manier beheert om ons blijvend en duurzaam te beschermen en droge voeten te garanderen. We leven in de veiligste delta ter wereld en dat willen we blijven doen.

Dit betekent concreet voor het Waterschap Vallei en Veluwe:

Waterveiligheid:

- *De waterveiligheid is een van de kerntaken van het Waterschap en heeft absolute prioriteit voor het CDA. Het CDA is van mening dat de financiële randvoorwaarden niet altijd leidend moeten zijn, maar juist het voorkomen van wateroverlast en schade.*
- *Aan de randen van het waterschapsgebied bij de Grebbedijk, de IJssel, de Zuidelijke Randmeren en Eem en de Noordelijke Randmeren moeten de dijken met hoge prioriteit verstrekt en verbeterd worden.*
- *Bij de uitvoering van het waterveiligheidsprogramma moeten zoveel mogelijk de natuuropgaven en de opgaven vanuit de landbouw en de recreatie gekoppeld worden.*
- *Bij het oevers- en kadenprogramma worden KRW-inrichtingsmaatregelen en recreatief medegebruik benut.*
- *Het CDA pleit ervoor om samen met de waterschappen Rijn en IJssel en Rivierenland en de provincies te onderzoeken of we gezamenlijk een "Leerstoel Water" bij één van de Universiteiten en/of Hogescholen kunnen realiseren;*
- *Het CDA is voorstander van de stelling "Van Spuien naar Sparen", zodat we in de toekomst ook over voldoende water kunnen beschikken.*
- *Weersextremen nemen toe, waardoor ook langere droogteperiodes zullen ontstaan. Het CDA wil samen met Provincies, LTO en Terrein Beherende Organisaties (TBO's) onderzoeken hoe daartegen het beste kan worden beschermd.*
- *Het CDA maakt zich sterk voor een groter waterbewustzijn van de inwoners. Het Waterschap dient daarom actief voorlichting te geven op scholen, bij instellingen en bij bijzondere evenementen. Draagvlak voor uitvoering van waterprojecten wordt hiermee vergroot en het waterschap is hiermee duidelijk zichtbaar in de samenleving.*

3. Schoon water

Het CDA wil een gezond leefmilieu en zet zich daarom in voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit, met de nadruk op preventie. Schoon oppervlaktewater is van belang voor bewoners in de stad, voor land- en tuinbouw en voor planten en dieren.

Het Waterschap zorgt voor een goede waterkwaliteit en zuivert daartoe dagelijks het afvalwater van huishoudens en bedrijven in het beheergebied. Het CDA wil vooral de kosten van het verwerken van afvalwater verder verlagen en tegelijkertijd de kwaliteit op peil houden.

Het CDA streeft naar het sluiten van kringlopen in de waterketen en het (terug) winnen van energie en grondstoffen uit het afvalwater. Door de inzet van innovatieve technieken wordt de hoeveelheid slib verminderd. Samen met anderen wordt gewerkt aan duurzaamheid en doelmatigheid. Voorkomen moet worden dat 'Nieuwe' verontreinigingen, zoals medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën via het afvalwater in het oppervlaktewater terecht komen. Met geschakelde technieken op de zuivering worden medicijnresten en andere ongewenste stoffen verwijderd. Waterschappen werken in Europees verband samen, omdat verontreiniging van water geen grenzen kent.

Het CDA kiest voor natuurlijk en ecologisch gezond water voor mens, plant en dier. Watergangen worden, conform de Europese kaderrichtlijn water, duurzaam ingericht. Tevens worden vispassages aangelegd voor onder meer waterberging en voor een grotere variatie aan flora en fauna, gezonde populaties en een gezonder milieu. Schoon grond- en oppervlaktewater is bovendien een duurzame bron voor de drinkwatervoorziening.

Het CDA wil werken aan het op peil houden van de drinkwatervoorziening en het beschermen van de drinkwatervoorraad in de ondergrond. Om de economische en ecologische waarde van de gronden in de kustgebieden te behouden, moet verzilting worden door de zeespiegelstijging en bodemdaling worden voorkomen. Dat kan door slim samen te werken met Rijkswaterstaat.

Dit betekent concreet voor het Waterschap Vallei en Veluwe:

- *Goede en doelgerichte afstemming met gemeenten voor de riolering- en zuiveringstaak.*
- *Bij gemengde rioolstelsels wordt schoon regenwater (in samenwerking met gemeenten) afgekoppeld en niet langer afgevoerd naar de rioolwaterzuivering om zo klimaat/clusterbuien beter op te vangen. Van ambitie naar resultaat! Het CDA wil samen met gemeenten en provincies een subsidieregeling maken voor het door inwoners afkoppelen van het regenwater op het riool. Alle mede-overheden moeten op basis van gelijkwaardigheid bijdragen aan deze subsidieregeling. De subsidieregeling zou op gemeentelijk niveau of op het niveau van het Waterschap uitgevoerd kunnen worden. Voorwaarde is dat de regeling laagdrempelig is. Mochten de mede-overheden hieraan niet willen bijdragen dan zal het Waterschap onderzoeken wat de eigen mogelijkheden zijn.*
- *Er wordt actief naar duurzame oplossingen gezocht voor het zuiveren van afvalwater. Hierbij wordt nadrukkelijk aangesloten bij nationale ontwikkelingen, waarbij aandacht voor de bronaanpak van medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën uit het oppervlaktewater te houden prioriteit heeft. Binnen Vallei en Veluwe wil het CDA graag aan de slag met uitvoeren van pilotprojecten zoals op de RWZI's Amersfoort, Apeldoorn en Ede. De resultaten uit het EU interregproject WOW, waarvoor Vallei en Veluwe trekker is, moeten hierbij gebruikt worden.*
- *Het (terug) winnen van energie en grondstoffen uit het afvalwater moet in de komende bestuursperiode verder vorm en inhoud krijgen. Vallei en Veluwe zal hierbij zoveel als mogelijk moeten aansluiten bij de energie- en grondstoffenfabrieken van de waterschappen.*
- *In stedelijk gebied worden terreinbeheerders en bewoners door het Waterschap gestimuleerd om chemievrij onkruidbeheer toe te passen.*
- *Het CDA vindt het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) een zeer waardevol instrument om te komen tot een verdere verbetering van het waterbeheer door de landbouw. Over de uitvoering hiervan wordt periodiek bestuurlijk overleg met de landbouworganisaties gevoerd.*
- *Het CDA is van mening dat de verplichtingen vanuit de KRW onverminderd uitgevoerd moeten worden, zodat het waterschap per einde 2027 aan haar verplichtingen heeft voldaan.*
- *Dat het CDA samen met andere partners een (subsidie)project wil opzetten over droogte in Zuid-Europa. Doel is om ideeën op te doen, hoe we moeten omgaan met langdurige droogte.*

4. Voldoende water

Het CDA zet zich in voor een zorgvuldig gebruik van water en stimuleert innovaties van watertoediening en hergebruik van water om zo verspilling tegen te gaan. Voor klimaatadaptatie is het nodig om wateropslag in de bodem te benutten om zo bij heftige buien het water langer vast te houden, alvorens het in het riool wordt geloosd.

Het CDA wil zich inzetten voor een goed en robuust waterbeheer om bij dreigende wateroverlast zowel in het landelijk als stedelijk gebied snel water af te voeren. Ook is meer ruimte nodig voor waterberging in zowel stedelijk gebied als het buitengebied. Meer groen (zoals groene daken en minder tegels in de tuin) en vasthouden van water leidt tot verkoeling en kan hittestress tegen gaan. Het CDA pleit voor een klimaatregeling om mensen te stimuleren hun tuinen te vergroenen.

Het CDA pleit voor recreatief medegebruik van onze watergangen en plassen, zodat iedereen kan genieten van water. Dit beleid wordt in overleg met de belangenverenigingen (zoals sportvissers en recreatievaart) vastgesteld en uitgevoerd.

Het CDA ziet de toenemende bodemdaling als een algemeen maatschappelijk probleem, dat met lokale overheden en het Rijk moet worden opgelost. Bodemdaling door veenoxidatie is een proces dat al sinds de 12^e eeuw bezig is en wordt versneld door grote drooglegging.

Bij bodemdaling door het winnen van delfstoffen moet de veroorzaker de kosten voor herstel en mitigatie vergoeden. Staatstoezicht op de Mijnen maakt hierover afspraken en ziet toe op de naleving hiervan. Het CDA wil dat noodzakelijke maatregelen voor het peilbeheer als gevolg van delfstofwinning tegen vergoeding van de kosten door het Waterschap worden uitgevoerd.

Exoten

Het CDA pleit voor vroegtijdige signalering en bestrijding van exoten. Als gevolg van import en gebruik in particuliere vijvers verstoren exoten steeds meer het ecosysteem in het oppervlaktewater. Voorkomen moet worden dat de water aan- en afvoer wordt belemmerd en het recreatief gebruik van het oppervlaktewater wordt verstoord.

Industrie

Verschillende bedrijfstakken maken gebruik van oppervlaktewater voor hun productieproces. Denk hierbij aan de verwerkers van landbouwproducten maar ook ten behoeve van zoutwinning. Hiervoor is voldoende en schoon water een randvoorwaarde. De kwaliteit van het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen kan door geavanceerde procesregelingen steeds beter worden beheerst. Hierdoor is het ook steeds beter geschikt als industriewater.

Dit betekent concreet voor het Waterschap Vallei en Veluwe:

- *Bij de inrichting van stedelijk gebied dient aandacht te zijn voor tijdelijke opslag van water door aanleg van waterpleinen (wadi's), maar ook de verlaagde aanleg van straten kan bijdragen.*
- *Samen met gemeenten wordt beoordeeld welke pilot projecten geslaagd zijn en hoe we daarvan kunnen leren. Voorbeelden van geslaagde projecten zijn de aangelegde retenties in de gemeente Renkum en de uitgevoerde projecten in de gemeente Ede.*
- *Om hittestress tegen te gaan is meer ruimte voor water en groen in het stedelijk gebied nodig, neveneffect is meer leefbaarheid. De nieuw op te stellen (gemeentelijke) Omgevingsvisies bieden daarvoor mogelijkheden.*
- *Stimuleren van groene daken en waterbergingen in woonomgevingen. In periodiek overleg met gemeenten bekijken we welke effectieve maatregelen genomen kunnen worden. Minder asfalt in woonwijken en meer groen en klinkerbestrating, zodat we het water kunnen vasthouden.*
- *Verdroging van natuurgebieden wordt voorkomen door meer vasthouden van water en slim omgaan met stuwen. Dit is vooral van belang voor het belangrijke natuurgebied de Hoge Veluwe. In overleg met de provincie Gelderland en terreinbeheerders van het Nationaal Park De Hoge Veluwe moet bezien worden welke maatregelen nodig zijn om verdroging op de Veluwe te verminderen.*
- *Samen met gemeenten, provincies en het Rijk de bodemdaling in de Veenweidegebieden aanpakken door kennis te bundelen en oplossingen te zoeken. Mogelijkheden van onderwaterdrainage Verdienen nader onderzoek.*
- *Het CDA vindt dat de resultaten van reeds uitgevoerde pilots en projecten nauwkeurig moeten worden beoordeeld. Er zal actief in beeld gebracht moeten worden waar we nog meer waterretentie nodig hebben om daar vervolgens een beleidsplan voor op te stellen.*
- *Het Waterschap moet ervoor zorgen dat er voldoende water vanuit de IJssel in de achterland komt. Daar waar er knelpunten zijn, zoals bij het gemaal Terwolde, moeten deze zo snel als mogelijk worden aangepakt.*
- *Beperk gevolgschade door exoten door vroegtijdige aanpak en werken aan bewustwording bij het grote publiek.*
- *In overleg met Tuincentra en andere ondernemers op dit gebied bekijken hoe we dit effectief kunnen benaderen en welke maatregelen we daadwerkelijk kunnen nemen. Deze ondernemers kunnen ook ingezet worden om het bewustzijn bij eenieder verder te vergroten. Waterschap Vallei en Veluwe zou in dit verband een bedrijvenambassadeur kunnen aanstellen.*
- *Het CDA wil samen met andere partners een (subsidie)project opzetten over droogte in Zuid-Europa. Doel is om ideeën op te doen, hoe we moeten omgaan met langdurige droogte.*

5. Duurzaamheid

Het CDA kiest voor duurzaam waterbeheer en zet zich actief in voor het behoud van grondstoffen en schoon water in een gezonde natuur met voldoende biodiversiteit. Dat vraagt om verder te kijken dan ons eigen belang en onze eigen tijd. Beheren en beheersen zijn niet voldoende. Om een betere samenleving achter te laten is inspanning, creativiteit en innovatie nodig. Uitgangspunten daarbij zijn een optimale balans tussen mens, aarde en het profijtbeginsel, met nadruk op de circulaire economie met behoud van grondstoffen.

Het CDA wil door onderzoek en de toepassing van nieuwe technieken grondstoffen terugwinnen. Afvalwater is onderdeel van de voedselketen, we voeden ons immers met de producten van het land en water. Bij de huidige wijze van zuiveren gaan belangrijke grondstoffen zoals fosfaat en stikstof nog verloren. Daarnaast kunnen bioplastic en cellulose (uit toiletpapier) worden teruggewonnen. Inmiddels is de wetgeving zodanig aangepast dat het onder voorwaarden ook mogelijk is om stoffen, zoals bijvoorbeeld struviet, te hergebruiken. In steeds meer gecombineerde bio-parken worden verschillende organische stoffen en mest vergist. Vaak in combinatie met het terugwinnen van grondstoffen.

Het CDA wil dat waterschappen een bijdrage leveren aan de energietransitie. Al meer dan 40 jaar gebruiken waterschappen zuiveringsslib voor het opwekken van energie door vergisting. Met deze ruime ervaring zijn verschillende zuiveringen uit gebouwd tot energiefabrieken. Energie uit water kan worden opgewekt door uitstromend water en verval bij stuwen.

Het CDA zet in op gezuiverd en schoon water dat probleemloos kan worden gebruikt door agrarische bedrijven, industrie en voor recreatie, maar vooral ook voor de bereiding van drinkwater *door Vitens*. Door samenwerking met andere overheden, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven worden problemen gezamenlijk opgelost. Vanuit het 'Deltaplan Waterkwaliteit en zoetwater' en het 'Deltaplan Agrarisch Waterbeheer' worden vanuit de centrale overheid verschillende doelen nagestreefd, waarbij de Waterschappen een belangrijke betrokkenheid hebben.

Het CDA wil rioolwaterzuiveringsinstallaties omvormen tot (industrie) waterfabriek om aan de groeiende vraag naar water voor de industrie te voldoen. Nu het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen steeds schoner en constanter van kwaliteit wordt, is het steeds beter geschikt als industriewater, bijvoorbeeld voor koeling van grote datacentra. Een aanvullende trap voor geneesmiddelen kan kansen bieden voor de afzet van gezuiverd water voor industriële toepassingen. Locatie van een (centrale) rioolwaterzuivering wordt zo medebepaald door de afzetmogelijkheden van het gezuiverd afvalwater aan de industrie.

Dit betekent concreet voor het Waterschap Vallei en Veluwe:

- *Het CDA is van mening dat samenwerking met de provincies Gelderland en Utrecht van essentieel belang is op het thema “Duurzaamheid”. In het verleden zijn er overeenkomsten afgesloten met de provincie Gelderland op watergebied. Enige jaren geleden is er een Waterovereenkomst afgesloten tussen de provincie Gelderland en het waterschap (De zogenaamde WOK), over de uitvoering van de wateropgaven. Inmiddels heeft de provincie Gelderland een belangrijke taak op het gebied van Natuur bijgekregen van het Rijk. In verband hiermee heeft de provincie Gelderland met de Gelderse waterschappen samenwerkingsovereenkomsten afgesloten (de zogenaamde SOK ‘s), waarbij zijn afspraken gemaakt over de natuuropgaven en de wateropgaven. Het CDA is van mening dat het nu tijd is voor een Klimaat overeenkomst (KOK) met de provincie Gelderland en voor ons gebied zo mogelijk ook de provincie Utrecht. Hierbij moeten ook de grotere steden betrokken worden. In deze overeenkomst moeten afspraken komen over de uitvoering en financiering van klimaatprojecten.*
- *Het CDA wil, naast het verder investeren in het eigen onderzoeksstichting STOWA, ook investeren in samenwerking met kenniscentra uit onze eigen provincies. Fundamenteel en toegepast onderzoek zijn belangrijke pijlers voor innovatie.*
- *Het CDA vindt dat ‘hinderende wet- en regelgeving’ nog steeds een aandachtspunt is voor de legalisering van teruggewonnen producten, ook voor de handel in Europees verband. Denk hierbij ook aan het transport van voedingsstoffen naar gebieden waar deze gewenst zijn in het kader van de bodemvruchtbaarheid.*
- *Het CDA wil voor de afzet van grotere hoeveelheden teruggewonnen grondstoffen met meerdere Waterschappen samenwerken aan een professionele afzet met een erkend kwaliteitssysteem en keurmerk. De energie- en grondstoffenfabrieken van de waterschappen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.*
- *Het CDA zet in op waterschappen als energieleveranciers. Naast energiebesparing wordt de opwekking en levering van duurzame energie binnen aanvaardbare kosten verder geïntensiveerd.*
- *Combinatie met andere vormen en eigenaars van biomassa worden gestimuleerd, zoals bijvoorbeeld in Harderwijk*
- *Het CDA is van mening dat het waterschap Vallei en Veluwe uiterlijk in 2025 energie neutraal moet zijn. Dit kan door een verdere uitbouw van de energiefabrieken in Amersfoort en Apeldoorn. Dit kan door verder investeringen in zonne-energie op de b.v. de daken van onze gebouwen, maar ook door de realisatie van zonneparken. Verder sluit het CDA de realisatie van (parken voor) windenergie (op eigen terrein) niet uit.*
- *Het CDA wil in de komende bestuursperiode beleid formuleren over duurzaamheid, wij denken hierbij aan een planmatige aanpak. Het duurzaam inkopen, het duurzaam omgaan met onze machines, gebouwen en andere hulpmiddelen worden hier nadrukkelijk bij betrokken.*
- *CDA zet in op energiebesparing en duurzame opwekking. Dit zal een mix zijn aan duurzame bronnen van wind, zon, biogas en water.*

6. Betaalbaarheid en organisatie

Het CDA gaat verantwoord om met geld en is gebrand op een doelmatig, doeltreffend en rechtmatig handelend bestuur. Transparantie en verantwoording zijn daarbij leidende principes. Rekeningen worden niet doorgeschoven naar toekomstige generaties. Als de inkomsten niet toereikend zijn om alle plannen te betalen, worden ambities bijgesteld, getemporeerd of soberder uitgevoerd.

Het algemeen bestuur moet steeds goed en duidelijk geïnformeerd worden door het college van Dijkgraaf en Heemraden. Daarnaast moet het college steeds het algemeen bestuur vooraf betrekken bij belangrijke beslissingen.

Deze ingezette bestuurlijke vernieuwing willen we doorzetten. Ook zetten we actief in op andere vormen van bestuurlijke vernieuwing van het waterschap, om de kwaliteit van de besluitvorming, de democratische legitimiteit en de betrokkenheid van burgers te verstevigen. We denken dan aan andere vormen van inspraak, een meer dualistisch bestuur en een moderne ondersteuning van het algemeen bestuur.

Met inachtneming van deze uitgangspunten is CDA van mening dat er door het Algemeen Bestuur een bestuursprogramma opgesteld moet worden voor de komende 4 jaren.

Dit betekent concreet voor het Waterschap Vallei en Veluwe:

- *Het CDA wil investeren in de ontwikkeling van nieuwe waarden, bijvoorbeeld door een rioolwaterzuiveringstaak te zien als bron voor grondstoffen en energie (circulaire economie). Het CDA schuwt discussies niet over een verdienmodel voor waterschappen en pleit voor het wegnemen van beperkende wet- en regelgeving door de landelijke en Europese overheid.*
- *Het CDA blijft efficiënt en effectief met middelen omgaan. De lastendruk mag deze bestuursperiode met niet meer dan gemiddeld 3% per jaar stijgen. Een verhoging met meer dan gemiddeld 3% is alleen bespreekbaar als de wettelijke taken niet adequaat kunnen worden uitgevoerd. Financiële meevallers komen in de eerste plaats ten goede aan verlaging van onze schuldenlast.*
- *De financiële middelen mogen nooit gebruikt worden als rem op investeringen die op termijn dringend noodzakelijk zijn. Het uitstellen van investeringen kan ook op termijn een groot nadelig financieel resultaat opleveren. Het vereist daadkracht om noodzakelijke investeringen niet verder uit te stellen.*
- *Samenwerking met mede-overheden kan vaak een financieel voordeel opleveren. Het CDA is mede hierom van mening dat we “werk met werk” moeten maken. Meekoppelkansen moeten optimaal benut worden.*
- *Het CDA pleit voor beperking van lastenverzwaring en tariefstijging.*
- *Het CDA is van mening dat we de schuldenlast bij Vallei en Veluwe steeds en bij voortduring in de gaten moeten houden.*
- *Solidariteit staat hoog in het vaandel bij het CDA, maar de kostenveroorzaker moet zelf betalen.*
- *Het CDA is voorstander van een passend kwijtscheldingsbeleid. Echter de stijging van het beroep op onze kwijtscheldingsregeling is zorgwekkend. Om ervoor te zorgen dat de kosten beheersbaar blijven willen wij op zoek gaan naar sturingsmogelijkheden.*
- *Het CDA kiest voor ‘meer samenleving, minder overheid’ en werkt aan een efficiëntere organisatie, waarbij aansluiting met de samenleving centraal staat. De groene en blauwe diensten bieden heel veel mogelijkheden om samen met de samenleving zaken op te pakken.*
- *Waterschap Vallei en Veluwe is een fusie waterschap, die dateert inmiddels van ruim 5 jaar geleden. Het is mede hierom noodzakelijk om de fusie nog 1 keer te evalueren en te bezien of deze ons de toen verwachte resultaten heeft gebracht.*
- *Het CDA pleit voor koppeling van projecten in de openbare ruimte, zodat ‘werk met werk’ kan worden gemaakt. Dit levert kostenreductie op en een betere kwaliteit van de leefomgeving.*
- *Er dient nadrukkelijk en positief aandacht te zijn voor de positie (en het werk) van vrijwilligers. Door hun betrokkenheid en daaruit voortvloeiende inzet wordt bestuurders en medewerkers veel werk uit handen genomen en wordt de betrokkenheid van inwoners vergroot.*
- *Het CDA acht het wenselijk dat er een Rekenkamer(commissie) beschikbaar is voor het algemeen bestuur van het Waterschap. Dit instrument past heel goed bij het waterschap nieuwe stijl.*

7. Regionale aandachtspunten

Binnenveldse Hooilanden:

- In het laagste deel van de Gelderse Vallei vind je de Binnenveldse Hooilanden. Een waardevol gebied, waar we zowel water opslaan als afvoeren. Op deze 283 hectare grond geven we samen met de gebiedspartners nieuwe en ook zeldzame natuur een kans in het gebied tussen Bennekom, Rhenen, Veenendaal, en Wageningen. Ook vergroten zij de cultuurhistorische waarde, bijvoorbeeld door de historische loop van de Kromme Eem, de Eemwal en veenstroompjes deels te herstellen. Waterschap Vallei en Veluwe trekt het totaal van de opgaven.

Afvoerleiding Grondwater Ede Wageningen:

- De afgelopen jaren hebben de gemeenten Ede en Wageningen, het Waterschap en de provincie Gelderland voorbereidingen getroffen om kwetsbare wateren in deze gemeenten te beschermen tegen vervuild grondwater. Het is de bedoeling dat het water wordt opgepompt en via een pijpleiding afgevoerd wordt in de Nederrijn. Het CDA zou bij voorkeur het water vooraf willen zuiveren. Helaas is dat technisch en financieel geen haalbare optie. We zijn bijvoorbeeld nog niet in staat om op een rioolwaterzuivering het sulfaat uit het water te halen. We houden de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend in de gaten. Als blijkt dat er nieuwe technieken zijn, gaan we deze mogelijkheden natuurlijk onderzoeken. Dit project moet in de komende jaren uitgevoerd gaan worden en wordt van harte ondersteund door het CDA.

Dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem

- Tussen Nijkerk en Amersfoort is de afgelopen jaren 22 kilometer aan dijken verbeterd. Ook zijn een aantal sluizen, duikers en coupures aangepakt. Het grootste deel van de verbeterde dijken ligt langs de rivier de Eem, de overige zijn zeedijken langs het Randmeer. Ook kregen cultuur en natuur een impuls. Het CDA vindt de waterveiligheid een van de belangrijkste prioriteiten. Het echte werk aan de dijken begon in 2013. Als eerste werd de Grebbeliniedijk bij Amersfoort verbeterd. Dat project werd afgerond met een gloednieuw fietspad op de dijk. Er volgden zes deeltrajecten, onder meer in de kern van het dorp Eemdijk. De dijk loopt daar dwars door achtertuinen. De impact van dit project op de bewoners was daardoor erg groot. Ook sprong de nieuwe waterkering in het centrum van Spakenburg in het oog. Deze ligt rond de havens in de grond verzonken en toont een mooi staaltje van innovatie en creativiteit. De waterkering staat internationaal in de belangstelling. Het project Zuidelijke Randmeren en Eem zal in de komende bestuursperiode afgerond worden.

Verbeteren IJsseldijk bij het Apeldoorns Kanaal

- Het waterschap werkt met bewoners aan plannen voor het verbeteren van de IJsseldijk. Het gaat om de dijk tussen de keersluis het Bastion (Hatterm) en het Kloosterbos (Wapenveld). De IJsseldijk voldoet niet aan de normen van het Rijk en is opgenomen in het Hoogwater Beschermings Programma (HWBP). In dit programma werken het Rijk en de waterschappen intensief samen om Nederland te beschermen tegen overstromingen. Het is de bedoeling dat de keringen weer op orde gebracht worden. Dit project is in voorbereiding. Het CDA wil graag dat dit project samen met de omwonenden opgepakt gaat worden in de komende jaren.

Werken aan een mooi, schoon en veilig Apeldoorns Kanaal

- Het waterschap werkt aan een mooi, schoon en veilig Apeldoorns Kanaal. Het CDA is van mening dat we dit zoveel mogelijk samen met bewoners, Rijkswaterstaat, provincie Gelderland en de gemeenten moeten doen. In 2018 wordt onder meer groot onderhoud uitgevoerd bij Hatterm. Het gaat om het gebied tussen de keersluis het Bastion in Hatterm en de uitmonding van het kanaal in de IJssel. De aannemer gaat aan de slag met het verwijderen van bagger, het vervangen van damwanden en het opknappen van oevers. Het waterschap werkt samen met bewoners en overheidspartijen aan een aantrekkelijker kanaal, voor zowel bewoners als recreanten. We stimuleren hiermee de beleving in, op en rond het Apeldoorns Kanaal en de werkgelegenheid.

Dijkverbetering Noordelijke Randmeerdijken

- De Noordelijke Randmeerdijk beschermt het achterliggende gebied tegen het water vanaf de Randmeren. De dijk, die loopt van Doornspijk, via Elburg naar Noordeinde, voldoet niet meer aan de nieuwe normen voor waterveiligheid die sinds januari 2017 van kracht zijn. De Noordelijke Randmeerdijk is veilig, maar moet dat ook in de toekomst zijn. De dijk, die totaal 13 kilometer lang is, moet over 1300 meter worden verbeterd. Het gaat om het gedeelte bij het Havendijkje in Elburg, een tracé halverwege Elburg en Noordeinde en 300 meter dijk ten noorden van de Gelderse Sluis. Op dit moment worden de plannen gemaakt voor de wijze van uitvoering. Ook bewoners van het gebied en belangengroepen zijn hierbij betrokken. Het CDA is van mening dat dit de uitvoering hiervan de komende jaren opgepakt moet worden.

Verbeteren van de Grebbedijk

- Het Waterschap maakt samen met de omgeving van de Grebbedijk plannen voor het versterken van de dijk. Deze dijk, gelegen tussen Wageningen en Rhenen, beschermt 350.000 inwoners tegen het water van de Nederrijn. Het gaat dan om de Gelderse Vallei, een groot gebied met steden als Ede, Veenendaal en Amersfoort. Er wonen veel mensen en de economische waarde van het gebied is hoog. Daarom kreeg de Grebbedijk in 2017 een hogere norm. Onderzocht wordt nu op welke manier daaraan voldaan kan worden. Bij dat onderzoek moet ook de herinrichting van het gebied betrokken worden. Samen met de provincies Gelderland en Utrecht, de gemeente Wageningen, Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer wordt dit opgepakt. Het CDA is van mening dat er gekeken moet worden naar de kansen die het verbeteren van de dijk biedt. Bijvoorbeeld op het gebied van recreatie, natuurontwikkeling en ondernemerschap. Door samen onderzoek te doen naar reële andere wensen zijn die mogelijk tegelijk realiseren. Dit levert minder hinder op en de kosten zijn lager.

Beschoeiing Heiligenbergerbeek en Avalonpad vervangen

- De bestaande damwand langs de Heiligenbergerbeek en het Avalonpad in Amersfoort moet vervangen worden. Deze damwand bestaat uit houten planken (beschoeiing), die de oevers van de beek stabiel en veilig houden. Het gaat om het stuk tussen de Bisschopsweg en de Stadsring. Er is met de gemeente Amersfoort, grondeigenaren en belanghebbenden gesproken over te nemen maatregelen en vervolgens een plan ontwikkeld. Dit project zal in de komende periode worden uitgevoerd.

WaardeVOL Brummen

- Het Waterschap, gemeente Brummen en provincie Gelderland werken samen met inwoners en bedrijven aan de wateroverlast en verdroging in het gebied Voorstonden - Oekense Beek - Leusveld. WaardeVOL Brummen bestaat uit terreinen met de beleidsfunctie 'Natte landnatuur en Ecologische verbindingzone'. Het Waterschap is eigenaar en beheerder van de watergangen. De grondpercelen zijn hoofdzakelijk in eigendom van en in beheer bij Natuurmonumenten en particulieren. In het fraaie, afwisselende gebied in de driehoek Oeken-Hall-Brummen, liggen veel beleidsopgaven met een sterke watercomponent. Denk bijvoorbeeld aan natuurherstel voor verdrogingsbestrijding of Natura 2000 (N2000), Landgoederen Brummen, klimaatbestendig inrichten of aan natte ecologische verbindingzones. Juist daarom vroeg de provincie Gelderland ons Waterschap om te bekijken welke maatregelen nodig zijn. We bouwen hierbij verder op de gebiedsverkenning die de Dienst Landelijk Gebied voor de provincie uitvoerde.

Impuls om Hierdense Beek te verbeteren

- Waterschap Vallei en Veluwe en Natuurmonumenten herstellen de Hierdense Beek. Zo worden er onder meer houtpakketten en grote hoeveelheden zand de beek ingebracht. In de Hierdense Beek staat in de winter te veel en in de zomer te weinig water. Daarom wordt hier aan beekherstel gewerkt. Dit project is in 2013 gestart en zal eind 2019 worden opgeleverd.

Samen een visie op de Hoenwaard ontwikkelen

- Hoe ziet de Hoenwaard er in 2030 uit? Met die vraag gaan inwoners en overheden, waaronder het Waterschap vanaf 2018 aan de slag. De Hoenwaard is een buitendijks gebied langs de IJssel, dat ligt in de gemeenten Hattem en Heerde. De overheden en de betrokken bewoners vormen samen een visie op de Hoenwaard. In de eerste helft van 2018 zijn 5 scenario's gemaakt, in de tweede helft van 2018 is het doel om tot een voorkeursscenario te komen. In de gezamenlijke visie krijgen wensen en ideeën van overheden en inwoners een plek. Denk aan de toekomst van de agrarische sector, natuurontwikkeling, de ecologische verbindingzone Hattermerpoort, waterveiligheid, recreatie en de waterhuishouding.

Het CDA ondersteunt deze aanpak van harte. Mede hierdoor ontstaat er draagvlak voor de uit te voeren projecten.

Wateroverlast aanpakken in Achterberg

- Het Waterschap heeft maatregelen getroffen om wateroverlast in Rhenen en Achterberg tegen te gaan. In 2014 en 2015 overstroomden er woningen, landerijen en tuinen. Piekbuien, in combinatie met een slechte afvoer van regenwater, waren de oorzaak. Achterberg ligt in een hellend gebied, dichtbij de hooggelegen Utrechtse Heuvelrug. Ook zijn er beperkte mogelijkheden om de watergangen tussen de bebouwing te verbreden. Wateroverlast is niet helemaal uit te sluiten, maar er is wel verbetering mogelijk. Daarom zijn we met de gemeente Rhenen, grondeigenaren en belanghebbenden in gesprek gegaan en zijn er in de afgelopen periode maatregelen genomen, waaronder het aanleggen van vergrote duikers.

Waterfabriek Wilp

- Het CDA wil niet circulair doen, maar circulair zijn. Met onze rioolwaterzuiveringen kunnen we veel bereiken. We blijven het rioolwater zuiveren. We doen dat met de modernste technieken en we halen grondstoffen uit ons rioolwater en zetten deze circulair in. De waterzuivering Terwolde voor het rioolwater van de regio Voorst is verouderd. Nieuwbouw is noodzakelijk. Hierbij is goed gekeken naar kansen en verbeteringen. Door de capaciteit te splitsen in twee zuiveringen hoeft het rioolwater geen grote afstanden af te leggen door rioolpijpen en persleidingen en kunnen we de Twellose Beek van schoon water voorzien. In Wilp bouwen we daarom een Waterfabriek om het rioolwater ten zuiden van de A1 te behandelen. Met de bouw van de Waterfabriek Wilp halen we twee doelstellingen in één keer: schoon water in de Twellose beek en een toekomstbestendige waterzuivering. Het wordt een 'alles in één zuivering', waarbij we alle grondstoffen die we mogelijk kunnen onttrekken uit het rioolwater halen circulair inzetten. In tegenstelling tot de huidige methode doen we dat niet door grondstoffen te vernietigen door oxidatie, maar met moderne scheidingstechnieken scheiden we water en grondstoffen. Daarnaast wordt de installatie gebouwd voor het behandelen van rioolwater en wordt regenwater separaat behandeld in een natuurlijk systeem. Hierdoor wordt de technische installatie veel kleiner en kunnen we ook microverontreiniging, zoals geneesmiddelen en microplastics effectief verwijderen. Hiermee geven we ook invulling aan de ambitie van het ministerie van I&W, die binnen Delta Aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater gestalte wil geven aan de verwijdering van geneesmiddelen en andere microverontreinigingen

